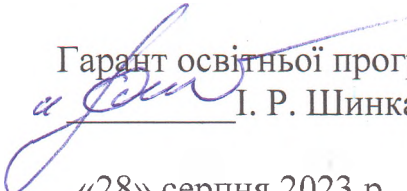

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права № 702

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

І. Р. Шинкаренко

«28» серпня 2023 р.

**СИЛАБУСОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 Право
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 081 Право
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Право
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський) заочна*

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023р.

Розробник:

доцент закладу вищої освіти кафедри права,
кандидат юридичних наук, доцент

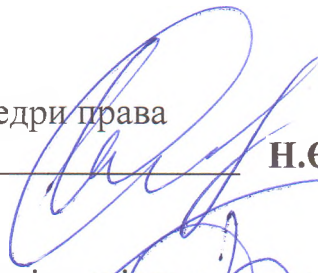
Н.А. Федосенко

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри права гуманітарно-правового факультету

Протокол № 1 від 28.08. 2023 р.

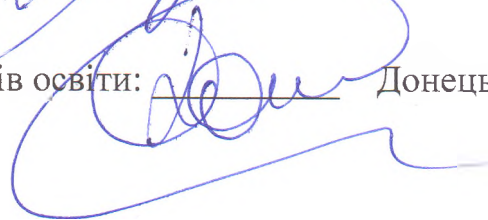
В.о. завідувачки кафедри:

професор закладу вищої освіти кафедри права
доктор юридичних наук, професор

Н.Є. Філіпенко

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Донець Д.Є

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Федосенко Наталія Анатоліївна доцент закладу вищої освіти кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент. Викладає наступні дисципліни: «Цивільне право (особлива частина)», «Цивільний процес», «Відшкодування шкоди на авіаційному транспорті», «Повітряне право», «Актуальні питання міжнародного повітряного права».

Напрямок наукових досліджень становлять: проблеми правового регулювання у сфері цивільних відносин, зокрема зобов'язального права, правова регламентація договірних конструкції в авіаційній галузі та відшкодування шкоди на авіаційному транспорті та актуальні питання міжнародного повітряного права.

Контактна інформація:

Ел. пошта: n.fedosenko@khai.edu

Тел.: +38(063) 242-33-38

<https://khai.edu/ua/education/spivrobotniki/fedosenko-nataliya-anatoliivna/>

<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-6615-3937>

Сторінка дисципліни в системі Mentor:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=6006>

Робоче місце : корпус К-2, ауд. 205

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1

Обсяг дисципліни:

Денна: 4 кредитів ЄКТС /120 годин, у тому числі аудиторних – 48 год. (лекції 24 год., семінарські / практичні 24 год.), самостійної роботи здобувачів – 72 год.

Заочна: 4 кредитів ЄКТС /120 годин, у тому числі аудиторних – 14 год. (лекції 06 год., семінарські / практичні 08 год.), самостійної роботи здобувачів – 106 год.

Форма здобуття освіти – денна / заочна

Дисципліна – обов'язкова

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття

Види контролю – поточний контроль, модульний контроль, диференційований залік

Мова викладання – українська

Пререквізити – «Транспортне право», «Повітряне право», «Міжнародне право», «Основи права Європейського Союзу», «Практика Європейського Суду з прав людини».

Кореквізити – «Актуальні питання правового регулювання в аерокосмічній галузі», «Міжнародні стандарти авіаційної та космічної діяльності в правовій системі України».

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: забезпечити поглиблене вивчення основних проблем правового регулювання міжнародного повітряного права; надання отриманим у результаті навчання знанням системності, методологічної єдності визначити основні теоретичні підходи щодо розв'язання існуючих актуальних питань міжнародного повітряного права у сучасній правовій науці.

Завдання:

- всебічне сприяння розвитку у студентів самостійного юридичного мислення;
- оволодіння базовими теоретичними знаннями та навичками у сфері міжнародного повітряного права;
- формування і розвиток нового ціннісного світогляду, орієнтованого на українську дійсність, моральність і переконаність, засновану на загальнолюдських цінностях, високому рівні правової і політичної свідомості;
- розширення знань у сфері категоріального апарату юридичної науки міжнародного повітряного права, закономірностей функціонування державно-правових явищ;
- вивчення особливостей сучасних концепцій удосконалення правового регулювання міжнародного повітряного права.

Компетентності, які набуваються:

Загальні компетенції (ЗК):

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

- ЗК1. до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК3. до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6. генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК8. спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК9. працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. розробляти проекти та керувати ними.

Спеціальні компетенції (СК):

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

СК3. Аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК5. Використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК6. Обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію щодо системного вирішення проблем забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту тощо.

СК9. Застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності під час забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

СК10. Ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК12..

СК13. Доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК14. Самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на і суспільні відносини у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

СК15. Самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Очікувані результати навчання:

Соціально-гуманітарна ерудованість

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, авіаційної діяльності тощо.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 5. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

Комунікація

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури, повітряного транспорту, авіаційної діяльності тощо.

Праворозуміння

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 11. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

Правозастосування

ПРН 12. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.

ПРН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на суспільні відносини у сфері забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, авіаційної діяльності тощо.

ПРН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності щодо забезпечення суб'єктів підприємництва, критичної інфраструктури структури, повітряного транспорту, космічної діяльності тощо.

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

ТЕМА 1. ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ ДОКТРИНИ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/8 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми: Передумови розвитку міжнародно-повітряного права. Формування міжнародного повітряного права. Конференція з питань міжнародного повітряного права у Франції 1910 року та рішення, які прийняті. Перші міжнародні інституції у сфері цивільної авіації. Розвиток доктрини міжнародного повітряного права наприкінці ХІХ – на початку ХХ. Паризька конвенція 1919 року. Теорії виникнення суверенітету держав над повітряним простором. Розвиток доктрини міжнародного повітряного права в незалежній Україні.

Анотація: Ця тема розглядає історичний розвиток доктрини міжнародного повітряного права, що визначає правила та принципи, які регулюють користування повітряним простором і повітряним транспортом міжнародного спрямування. Дослідження розпочинається зі згадки про перші спроби регулювання повітряних просторів і подій, які вплинули на формування цієї доктрини. Важливими пунктами дослідження є Вільнобутонаський акт 1944 року, створення Міжнародної цивільної авіаційної організації (ІКАО) та розвиток інших міжнародних угод і конвенцій, спрямованих на забезпечення безпеки та регулювання цивільної авіації. Досліджуються ключові моменти і етапи історичного становлення доктрини міжнародного повітряного права, а також її вплив на сучасну міжнародну авіаційну практику та важливі аспекти регулювання авіаційної діяльності.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПОНЯТТЯ, ПРИНЦИПІВ ТА ДЖЕРЕЛ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/0 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/8 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Поняття міжнародного повітряного права. Предмет міжнародного повітряного права. Система джерел міжнародного повітряного права. Система та значення принципів міжнародного повітряного права. Їх доктринальне значення у розвитку міжнародного повітряного права. Принцип виняткового і повного суверенітету держав над їх повітряним простором. Принцип свободи польотів у відкритому повітряному просторі. Принцип забезпечення безпеки міжнародної цивільної авіації. Варшавська конвенція 1929 року. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. Монреальська конвенція 1999 р. Кейптаунська конвенція 2001 р. Стандарти і рекомендована практика Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО).

Анотація: Ця тема досліджує сучасні аспекти міжнародного повітряного права, зокрема, поняття, принципи та джерела, які визначають рамки і правила, що регулюють міжнародну цивільну авіацію та користування повітряним простором. Аналізується важливість цих понять та принципів у сучасному світі і в контексті змінюваних геополітичних, технологічних та екологічних викликів. Розглядаються такі актуальні питання, як суверенітет держав над повітряним простором, роль принципів недопущення війни, спільного користування і рівного доступу у формуванні міжнародного повітряного права. Також вивчаються сучасні виклики, пов'язані з безпекою авіаційного руху, регулюванням космічних дій у повітряному просторі, боротьбою з тероризмом в авіаційній сфері та адаптацією до змін клімату. Ця тема є дуже важливою в контексті сучасних глобальних викликів і вимагає глибокого розуміння понять, принципів і джерел міжнародного повітряного права для забезпечення безпеки, стабільності та розвитку цивільної авіації у міжнародному масштабі.

Завдання для СРС:

- 1.** Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
- 2.** Виконання практичних завдань протягом семестру.
- 3.** Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 3. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/0 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття /02 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Зобов'язання держав у сфері міжнародного повітряного права: поняття та правові наслідки. Значимість зобов'язань держав у сфері міжнародного повітряного права для подальшого розвитку держави. Особливості природи окремих зобов'язань у сфері міжнародного повітряного права. Механізм виконання, а також вплив реалізації зобов'язань у сфері міжнародного повітряного права на подальший розвиток як самої галузі, та і держави взагалі.

Анотація: Дана тема аналізує поточний стан та майбутні перспективи виконання зобов'язань держав в контексті міжнародного повітряного права. Вона вивчає та оцінює роль держав у дотриманні норм, стандартів і угод, що регулюють цивільну авіацію та користування повітряним простором. Розглядаються питання, пов'язані зі здійсненням контролю та нагляду за авіаційною діяльністю, включаючи безпеку польотів, впровадження нових технологій і стандартів, а також боротьбу з транснаціональними загрозами, такими як тероризм та кібератаки. Дослідження також охоплює перспективи майбутнього розвитку міжнародного повітряного права, враховуючи зміни в геополітичних та технологічних умовах. Особлива увага приділяється питанням збереження середовища та сталому розвитку у контексті авіаційної діяльності.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 4. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ТА ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ. КОНЦЕПЦІЯ «ВІДКРИТОГО НЕБА»

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Механізм виконання, а також вплив реалізації зобов'язань у сфері міжнародного повітряного права на подальший розвиток як самої галузі, та і держави взагалі. Юридична природа повітряного простору. Правовий режим повітряного простору. Концепції «відкритого неба», її вплив на розвиток повітряного права держав. Чиказька конвенція 1944 р щодо поняття правового режиму повітряного простору.

Анотація: Дана тема досліджує актуальні питання, пов'язані з юридичною природою та правовим режимом повітряного простору, зокрема, аналізується концепція "Відкритого неба". Вона розкриває правові аспекти користування повітряним простором та роль міжнародних угод і установ у встановленні правил та регуляцій в цій сфері. Досліджуються ключові поняття, такі як суверенітет над повітряним простором, свобода польотів і правовий статус повітряного простору над територією держави.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 5. ДОКТРИНАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ДО ЦИВІЛЬНИХ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН У ПОЛЬОТІ: СУЧАСНЕ МІЖНАРОДНО ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження -4/2 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Сучасне міжнародно-правове регулювання та практики правомірності застосування зброї до цивільних повітряних суден в польоті. Розгляд та аналіз різних доктринальних позицій щодо профільної проблематики. Державна цільова науково-технічної програма розвитку авіаційної промисловості на 2021-2030 роки. Проблема правомірності застосування зброї до цивільного повітряного судна. Міжнародна практика застосування зброї до цивільних повітряних суден в польоті. Міжнародно-правова доктрина в питаннях правових підстав застосування зброї до повітряних суден в польоті. Дипломатична практика держав та практика міжнародних організацій щодо застосування зброї до цивільного повітряного судна.

Анотація: розгляд теми є критично важливим у забезпеченні безпеки цивільної авіації та захисту прав людей, які подорожують повітряним транспортом. Також вона має важливе значення для забезпечення стабільності у світі та запобігання виникненню міжнародних конфліктів.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

МОДУЛЬ 2

ТЕМА 6. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПОВІТРЯНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст до теми: Положення чинного законодавства України та міжнародні конвенції, що регулюють міжнародні авіаційні перевезення. Положення про порядок укладення та зміст договору міжнародного авіаційного перевезення. Істотні умови договору міжнародного повітряного перевезення. Основні права пасажирів та їх правове закріплення та аналіз угоди з ЄС про спільний авіаційний простір в контексті повітряних перевезень.

Анотація: Ця тема стосується низки важливих аспектів, пов'язаних з правовим регулюванням міжнародних повітряних перевезень і робить акцент на питаннях, що виникають у контексті цієї галузі міжнародного права. Вона аналізує різноманітні аспекти, такі як правовий статус авіакомпаній, пасажирські та вантажні перевезення, правила і обмеження щодо безпеки авіаційного руху та захисту прав споживачів.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 7. ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АВІАПЕРЕВІЗНИКА: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: розглядається поняття авіаційної події та аналізуються правові наслідки неналежного виконання умов договору повітряного перевезення через призму національного та міжнародного повітряного права. Аналізуються питання щодо комплексного застосування норм Варшавської конвенції 1929 року та норм Монреальської Конвенції 1999 року під час розгляду

спорів між пасажиром та авіаперевізником за договором повітряного перевезення при здійсненні авіаперевізником міжнародних та внутрішніх рейсів.

Анотація: Дослідження цієї теми має важливе практичне значення, оскільки воно сприяє захисту прав пасажирів, розвитку цивільної авіації та підвищенню стандартів безпеки. Розуміння історії та еволюції концепції відповідальності авіаперевізників допомагає створити більш ефективну систему захисту прав пасажирів і забезпечити сталість розвитку авіаційної індустрії. Розглядаються ключові аспекти, такі як поняття відповідальності авіаперевізників, обмеження відповідальності, процедури врегулювання спорів між авіаперевізниками та пасажиром, а також механізми врегулювання конфліктів на національному та міжнародному рівнях.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 8. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПАСАЖИРІВ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4,0 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Проблеми регулювання міжнародних авіаційних перевезень пасажирів та шляхи удосконалення законодавства. Вчення та дослідження нормативно-правового регулювання міжнародних авіаційних перевезень пасажирів. Забезпечення безпеки використання повітряних суден. Виявлення специфіки та особливостей правового регулювання відносин щодо здійснення міжнародних перевезень на рівні існуючих недоліків правової системи та обґрунтовано необхідність вдосконалення національного законодавства.

Анотація: Ця тема вивчає найактуальніші аспекти правового регулювання авіаційних перевезень пасажирів на міжнародному рівні. Досліджуються міжнародні конвенції, угоди та національні законодавства, що стосуються прав

та обов'язків авіакомпаній та пасажирів. Розглядаються ключові аспекти, такі як права та обов'язки пасажирів, права та обов'язки авіаперевізників, правила компенсації та відшкодування для пасажирів у випадку скасування чи затримки рейсів, а також питання безпеки та санітарних норм у цивільній авіації.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 9.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО РЕЖИМУ ПОЛЬОТІВ НАД ВІДКРИТИМ МОРЕМ, МЕЖДУНАРОДНИМИ ПРОТОКАМИ ТА АРХІПЕЛАЖНИМИ ВОДАМИ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: *Режим польотів в міжнародному повітряному просторі над відкритим морем. Поняття «міжнародний повітряний простір» та види повітряних просторів. Поняття «свободи польотів». Свобода судноплавства і прольоту. Правовий режим польотів міжнародними потоками. Правовий режим транзитного прольоту. Транзитний проліт над чорноморськими протоками. Проліт над балтійськими протоками. Правовий режим польотів архіпелажними водами, їх визначення, правова регламентація та особливості польотів. Доктринальне закріплення режиму польотів над відкритим морем, міжнародними протоками та архіпелажними водами. Режим повітряного простору над Антарктикою. Співвідношення Конвенції про відкрите море 1958 р. та Конвенція ООН з морського права 1982 р. щодо використання міжнародного повітряного простору.*

Анотація: *Дана тема розглядає ключові концептуальні аспекти правового режиму повітряних політів, що відбуваються над відкритим морем, міжнародними протоками та архіпелажними водами. Досліджуються поняття, принципи та правові аспекти, які визначають користування*

повітряним простором в цих регіонах, а також міжнародні угоди, які регулюють повітряні перевезення та безпеку в цих зонах.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 10. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2 /2 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Поняття та значення цивільної авіації. Доктринальні дослідження розвитку, діяльності і регулювання міжнародних організацій цивільної авіації. Міжнародні організації цивільній авіації. Створення і діяльність міжнародних організацій в галузі цивільної авіації. Завдання, функції, компетенція міжнародних організацій в галузі цивільної авіації. Правове регулювання діяльності міжнародних організацій в галузі цивільної авіації. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (Чикаго 1944 р.). Міжнародна міжурядова організація — Міжнародної цивільної авіації (ІКАО), її повноваження та склад. Основні договори в сфері міжнародного повітряного права. Міжнародні регіональні авіаційні організації й органи. Європейська конференція цивільної авіації.

Анотація: Ця тема є актуальною і важливою в контексті розвитку міжнародної цивільної авіації. Досліджується роль та функції міжнародних організацій, таких як Міжнародна цивільна авіаційна організація (ІКАО), в регулюванні авіаційної діяльності та забезпеченні безпеки та розвитку галузі. Аналізуються юридичні аспекти, пов'язані з укладанням міжнародних угод, стандартами та нормами, а також механізми координації та співробітництва між країнами в сфері цивільної авіації.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 11. ВЧЕННЯ ПРО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ КІБЕРБЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження - 4 год.:

Лекція 2/0 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Поняття та види кіберзагроз безпеки повітряних сполучень. Сутність і зміст стандартів і рекомендованої практики ІКАО щодо забезпечення кібербезпеки цивільної авіації. Діяльність міжнародних організації щодо забезпечення стандартів кібербезпеки цивільної авіації. Дослідження доктринальних положень кібербезпеки цивільної авіації. Міжнародне співробітництво у боротьбі з кіберзагрозами і цивільній авіації. Рекомендації 30-ї Аеронавігаційної конференції 19.10.2018 р. Вирішення проблем кібербезпеки в цивільній авіації (40-ї сесії Асамблеї ІКАО). План протидії держав-членів ІКАО кіберзагрозам у сфері цивільної авіації. Діяльність ООН та ІКАО щодо розробки універсальних стандартів з боротьби з кіберзагрозами у сфері повітряного транспорту.

Анотація: розглядається важливий аспект сучасної цивільної авіації - кібербезпеку. Досліджуються міжнародно-правові стандарти, норми та регуляції, які стосуються захисту авіаційної інфраструктури та інформаційних систем в авіаційній сфері. Аналізуються юридичні аспекти, пов'язані з запобіганням кібератакам та відповідальністю в разі їх виникнення.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

ТЕМА 12. СПОРИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ

Форма навчання: денна/ заочна

Обсяг аудиторного навантаження – 4/2 год.:

Лекція 2/2 год: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття 2/0 год: Усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем

Самостійна робота 6/9 год: Опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація.

Зміст теми: Питання юрисдикції у сфері міжнародних авіаційних транспортних відносин. Еволюційне становлення концепції відповідальності перевізника за порушення договору міжнародного авіаперевезення. Юрисдикції спорів у сфері міжнародних авіаперевезень. Судова практика, актуальні питання судової практики щодо відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок загибелі або тілесного ушкодження пасажирів. Судова практика, актуальні питання судової практики пов'язаних з незбереженням багажу. Доктрина *forum non conveniens*. Монреальська конвенція щодо юрисдикції спорів у сфері міжнародних авіаперевезень. Варшавська конвенція щодо юрисдикції спорів у сфері міжнародних авіаперевезень.

Анотація: Ця тема присвячена аналізу і розумінню різних видів спорів та конфліктів, які можуть виникнути у сфері міжнародних авіаперевезень. Досліджуються юридичні аспекти таких спорів, включаючи правові норми, стандарти, міжнародні угоди та механізми вирішення конфліктів. Розглядаються різні види спорів, такі як питання щодо відмови в обслуговуванні, втрати багажу, затримок і скасування рейсів, порушення прав пасажирів, питання страхування і компенсації, а також спори, пов'язані з відшкодуванням збитків у випадку аварій або інших інцидентів.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Формування компетентностей: ІК, ЗК 1- ЗК10; СК 1-СК15

Результати навчання: ПРН1 -ПРН5, ПРН 7 -17.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль здійснюється у вигляді диференційованого заліку

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекційних, семінарських (практичних) занять, самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні, навчальні посібники), підручниками, електронним ресурсом.

7. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання індивідуальної і самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань здобувачів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної здобувачем навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль (диференційований залік) – виставляється як сума балів за результатами поточного контролю та контрольної роботи, виконаної за поставленим викладачем завданням.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	-	-	-
Семінарські заняття	5	8	20
Модульний контроль	0...20	1	22
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	-	-	-
Семінарські заняття	5	8	20
Модульний контроль	0...22	1	22
Усього за семестр			0...100

Під час складання семестрового диференційного заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Несистематичне відвідування занять Відсутність на заняттях без поважних причин. Не достатньо висока активність здобувача під час аудиторних занять. Засвоєння окремих положень змістового модулю. Неповні відповіді, допущення помилок, не здатність грамотна аналізувати актуальні питання, за темами змістовних модулів. Не достатнє знання категорій дисципліни, що вивчається. Певні складності при застосуванні нормативних актів. Невпевнені навички публічного представлення матеріалу. Здобувачем показано у результаті мінімум знань та умінь.

Добре (75-89). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Достатньо висока активність здобувача під час аудиторних занять, наявність конспекту лекцій з навчальної дисципліни. Засвоєння основних положень тем змістових модулів, допущення незначних помилок при розкритті питань. Засвоєння основного категорійного апарату з дисципліни, що вивчається та здатність коректна оперувати цими категоріями. Здатність публічно представити матеріал та робити аналітичні висновки з актуальних питань за темами, що вивчаються. Здобувачем показано достатній рівень знань та умінь.

Відмінно (90-100). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Висока активність роботи під час аудиторних занять (лекційних, семінарських), наявність якісного, повного конспекту лекцій. Засвоєння всього матеріалу тем змістового модулю. Повні та обґрунтовані на семінарі. Знання категорій з дисципліни, що вивчається та здатність вільно та коректна оперувати ними. Уміння опрацьовувати та застосовувати нормативні акти. Вміння мислити узагальнено, проводити наукові дослідження, здатність публічно представляти матеріал. Здобувач показав високий рівень знань та вмінь.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

1. Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та семінарських (практичних) занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

2. Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення. Порушення академічної доброчесності регулюється відповідно до Положень «Про систему забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти СУЯ ХАІ-НМВ- П/011:2017» та «Кодекс академічної доброчесності Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» СУЯ ХАІ-НМВ-К/001:2023 01.09.2023) (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdijsnennya-osvitnogo-procesu/kodeks-akademic-hnoi-dobrochesnosti/>). <https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>)).

Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

3. Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними

формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

4. Відвідання занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і практичні заняття курсу.

Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-pro-organizaciyu-sistemi-upravlinnya-yakisty/polozhennya-pro-sistemu-zabezpechennya-yakosti/>).

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій;
2. Навчально-методичний забезпечення дисципліни (НМКД);
3. Матеріали для самостійної роботи студентів;
4. Інтернет-сторінки міжнародних та регіональних органів.

11. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (із змін і доповн.).
2. Конвенція про відкрите море 1958 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_180
3. Конвенція ООН з морського права 1982 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_057
4. Конвенція про міжнародну повітряну авіацію 1944: Міжнародний документ від 7 грудня 1944. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text
5. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень. *КАО*; Конвенція, Міжнародний документ від 28.05.1999. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_594#Text
6. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 437/2003 від 27 лютого 2003 року про статистичну звітність щодо перевезення пасажирів,

вантажів і пошти повітряним. Міжнародний документ, Структура від 27.02.2003 № 437/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-03#Text

7. Регламент (ЄС) №261/2004 Європейського Парламенту та Ради від 11 лютого 2004 року, що встановлює загальні правила компенсації та допомоги пасажиром у випадках відмови в посадці та скасування або тривалої затримки рейсів, а також скасовує Регламент (ЄЕС) №295/91. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id121035>

8. Повітряний кодекс України від 19.05.2011 № 3393-V. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.

9. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994. № 232/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 51. Ст. 446 (із змін. і доповн.)

10. Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації: Закон України від 16.10.2020 р. № 1965-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 16. Ст. 199 (із змін. і доповн.).

11. Про затвердження положення про Державну авіаційну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2014 р. № 520. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-n#Text>.

12. Деякі питання Міжвідомчої комісії з авіаційної безпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. № 594. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/594-2021-n#Text>

13. Про невідкладні заходи щодо забезпечення безпеки авіації в Україні : Указ Президента України від 15.01.1998 р. № 17/ URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/17/98#Text/>

14. Про заходи щодо впорядкування діяльності з міжнародних повітряних перевезень товарів військового призначення та подвійного використання: Указ Президента України від 25.12.2003 р. № 1488/ URL <https://zajdn.rada.gov.ua/laws/show/1488/2003#Text>.

15. Положення про Національне бюро з розслідування авіаційних подій та інцидентів з цивільними повітряними судами: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2020 р. № 417. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-2020-n#Text>

16. Про затвердження інструкції з оцінки рівня загрози безпеці цивільної авіації України: Наказ міністерства транспорту від 17.06.2020 р. № 351. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0960-20#Text>.

17. Конвенція про міжнародно цивільну авіацію від 7 грудня 1944 р. URL http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1995_038

18. Мищик В. В., Буроменський М. В., Гнатовський М. М. Міжнародне публічне право : підручник. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 444 с.

19. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.

20. Корнеєв Ю. В. Транспортне право України: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літ-ри, 2020. 168 с.

21. Заїка Ю. О. Транспортне право України. К. : КНЕ, 2014. 184 с.

22. Мищик В. В., Буроменський М. В., Гнатівський М. М. Міжнародне публічне право: підручник/ під. Ред. В. В. Мищика. Харків: Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 624 с.

23. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право: підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 744 с.

Допоміжна

24. Шапенко Л.О. Імплементация норм міжнародного повітряного права в законодавство України / Л.О. Шапенко, В.І. Васильківський // Аеро-2013. Повітряне і космічне право: Всеукр. конф. молодих учених і студентів, 22 листопада 2013 р.: тези доп. – К.: Комп'ютерпрес, 2013. – С. 23-25.

25. Жукова Л.М. Вплив імплементації європейських норм на економічний розвиток держави / Л.М.Жукова // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2016. – № 2(6). – С. 22-27.

26. Гавердовський А. С. Імплементация норм міжнародного права / А. С. Гавердовський. – К.: Вища школа, 1980. – 318 с.

27. Терлецький Д.С. Трансформація, інкорпорація та імплементація норм міжнародного права: теоретичний аналіз / Д. С. Терлецький // Молодий вчений. – 2017. – № 7 (47). – С. 395-400.

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний Організації Об'єднаних Націй – <http://www.un.org/>
2. Офіційний сайт Європейського Союзу – <http://europa.ua/>
3. Міжнародний інститут космічного права – <https://iislweb.org/>
4. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
5. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.
6. <http://www.nau.kiev.ua>. – веб-сторінка нормативні акти України.
7. <http://www.liga.net>. – веб-сторінка пошуковий сервер українського законодавства
8. <http://www.avtoreferat.ukrlib.org>. – веб-сторінка каталог авторефератів дисертацій
9. Міжнародна організація цивільної авіації. – <https://www.icao.int>
10. Міжнародна астронавтична федерація. – <https://www.iafastro.org/>
11. Міжнародна академія астронавтики. – <https://iaaweb.org/>
12. Комітет з дослідження космічного простору. – <https://cosparhg.cnes.fr/>.